

Arthuur, Smokkelaar van Ootmarsum

“Het gezin waarin ik ben opgegroeid is in 1897 verhuisd van Friesland naar Ootmarsum. Dat was toen veranderd van een florerende Hanzestad tot een boeren stadje. Mijn vader hoopte in de textielindustrie een betere boterham te verdienen dan hij als timmerman tot nu toe had gehad in Friesland. Ons gezin bestond uit vier meiden en drie jongens, waarvan ik - Arthuur - de jongste was. We woonden in een heel klein boerderijtje (keuterij), even buiten Ootmarsum, waar we met vier kinderen in één bed sliepen. Het loon dat mijn vader verdiende in de textielfabriek was ook hier niet voldoende om alle monden te voeden. Toen ik 8 jaar oud was, moest ik daarom al meehelpen bij de boeren. Stallen schoonmaken, het land bewerken en helpen de oogst van het land te halen. De centen die ik verdiende gingen thuis in een grote gebreide sok van mijn moeder. Ze controleerde het geld een paar keer per dag en stopte daarna deze sok weer in de met stro gevulde matras.”

Toen de Eerste Wereldoorlog in 1914 uitbrak was Nederland neutraal, maar moest het intensiever de grenzen bewaken. Ook werd het grensoverschrijdende personenverkeer beperkt. Voor levensmiddelen, brandstoffen en oorlogsmateriaal werden uitvoer verboden ingevoerd. Allemaal producten die Duitsland hard nodig had en waarvoor onze oosterburen goed voor betalen wilden. Echter het waren goederen die wij in Nederland zelf ook nodig hadden. Zo ontstond een kat-en-muisspel tussen smokkelaars en grensbewakers die vaak niet geheel ongevaarlijk was voor beide partijen.

“In die tijd liep ik elke dag van boer tot boer om naar werk te vragen. Soms wel 25 kilometer lopen, voordat ik een plek vond waar ik aan de slag kon. Zo leerde ik het gebied goed kennen, maar ook alle boerderijen vinden. Geen pad, plek, weg of boerderij in de regio die ik niet ken. Ondanks ons allergezinsinzet bleven we kampen met geldgebrek. Daardoor moesten we met het gezin verhuizen naar een gammele woonwagen. Met 7 kinderen was dat eigenlijk geen doen. Met mijn broers sliep ik daarom vaak buiten. Bijvoorbeeld in één van de vele hooibergen in het dorp. Op een dag, toen ik met een kar hooi met een os ervoor op weg was naar Tubbergen, hoor ik schoten. Het waren geen schoten van jachtgeweren maar schoten van grensbewakers. Het ging flink tekeer, het ene salvo na het andere. Ik zag een man verscholen in een sloot liggen. Hij sprong zonder zich te bedenken op mijn kar en kroop snel onder het hooi. Iets verderop kwam ik een controlepost tegen. Een groep van grensbewakers blokkeerden de weg met hun karabijn in de aanslag. Zonder wat te vragen staken ze met hun geweren in het hooi. Tot mijn verbazing lieten ze me naar een paar minuten weer verder rijden. Een kilometer verderop sprong de man, met drie grote zakken, weer van de wagen. Hij bedankte mij, ik moest 's avonds naar Café Bolscher in Vasse komen. Daar zou ik iets van hem krijgen.”

“In het café werd ik door de man als held ontvangen. Hij bleek een succesvolle smokkelaar te zijn. Hij trakteerde de hele kroeg op zijn succesvolle smokkeltocht. Ik kreeg een helden onthaal en mocht van alles eten en drinken. Na twee uur was ik zo dronken als een reiger. Ik leerde van hem hoe je tabak in klompen verstoppt, een dubbele bodem in ossenkarren maakt en onderrokken van vrouwen gebruikt als smokkelplek. Maar waar ik, Arthuur, vooral goed in werd, was het leggen van contacten en het opzetten van smokkelroutes. Mijn lange wandelingen op zoek naar werk kon ik zo verzilveren. Smokkelroutes moesten voor de grensbewaking zolang mogelijk verborgen blijven. Daarin werd ik succesvol en daarom gingen ze mij in de regio ‘Arthuur, Smokkelaar van Ootmarsum’ noemen.”

De grensbewaking nam gedurende de eerste wereldoorlog steeds verder toe. Nederland leed veel schade door de omvangrijke smokkel en kreeg tekorten.

Veroorzaakt door de groeiende hoeveelheden goederen die naar Duitsland werden gesmokkeld. Om die smokkel in te perken kwamen iedere maand wel honderd extra grensbewakers bij. Veelal jonge mannen, die nog nooit geschoten hadden. Zonder vooraf te waarschuwen schoten ze op alles wat verdacht was.

Hierdoor vielen tientallen, vaak onschuldige, slachtoffers. De leidinggeevenden vonden het allemaal wel best. Ze moedigden het schieten zelfs aan.

Zo werd op de weg tussen Ootmarsum en Lattrop een onbekende smokkelaar doodgeschoten. Het werd een 'N Kaps begrafenis. Een simpele traditie waarmee dode, onbekende reizigers of smokkelaars werden begraven. De personen werden op een kar gelegd met een os ervoor en het veld ingestuurd. Daar waar de os stopte, werd de man begraven. In januari 1916 werden zes smokkelaars uit Albergen op heterdaad betrapt bij hun smokkeltocht. Op hun vlucht voor de grensbewaking zijn ze allemaal gedood. Bij de grote Geesterse molen is hiervoor jarenlang een herdenkingsbijeenkomst gehouden.

“Voor mij was dit het begin van een spannende en uitdagende periode waar ik ongelooflijk veel van heb kunnen genieten. Ik was de eerste smokkelaar die besloot het écht grootschalig aan te pakken. Grensbewakers heb ik in groten getale omgekocht. Openlijk heb ik honderden vrachtwagens over de grens laten rijden, zonder dat ze echt werden gecontroleerd. Zo heb ik massa's goederen over de grens gesmokkeld. Het legde mij geen windeieren. Een kudde van 400 schapen leverde mij een klein fortuin op. Onder de wol van de schapen hadden we in totaal 1000 kg koffie verstopt. In september 1916 weet ik tussen Tilligte en Denekamp op de Rammelbeek Maten maar net te ontsnappen aan een groep grensbewakers. Op een bootje op de Dinkel wordt ik 's nachts betrapt. Ik ben in het water gesprongen, maar werd op de vlucht achter nagezeten. Door mijn goede gebiedskennis wist ik te ontkomen en me schuil te houden op een bijzondere schuilplaats op Landgoed Singraven. Veel schuilplaatsen waren simpel, vaak kuilen in de grond met takken erover en aarde er bovenop. Daar heb ik veel van laten aanleggen.

Deze schuilplaats was uniek. Het is een grote ondergrondse ruimte met gewelven. Ooit aangelegd door koning Othmar, een Frankische vorst die leefde in de tijd van de Romeinen en zijn naam heeft gegeven aan Ootmarsum. Ondertussen groeide mijn smokkelbedrijf uit tot een groep van vele honderden mannen, vrouwen en kinderen. Dorpen als Lattrop, Reutum, Mander en Manderveen leefden van de smokkel.

Ik heb een speciale smokkelroute aangelegd, die ook wel 'de Arthuur route' werd genoemd. Deze route is nooit ontdekt door de grensbewakers. De route begint nabij Tubbergen en loopt via Vasse en Het Springendaal helemaal door naar kelders van boerderijen bij Tilligte en Lattrop-Brekkelenkamp tot aan Nordhorn in Duitsland aan toe. De smokkelgoederen werden eerst op verschillende geheime plekken in of nabij de dorpen opgeslagen en daarna door smokkelaars verder vervoerd de grens over. Iedereen kende en hielp elkaar. Deze Arthuur smokkelroute bestond uit een fijnmazig systeem van kleine paden, kelders, waterlopen, heide- en bospaadjes waar de grenspolitie geen greep op kreeg. Niemand uit de dorpen sprak erover, laat staan met buitenstaanders. Maar iedereen wist ervan.

In een dorp als Geesteren had mijn smokkelimperium een bewaarplaats waar veel margarine lag. Ieder dorp had zo zijn specialiteit van opslaan. Tubbergen had zich gespecialiseerd in tabak. Tubbergen werd daarom ook wel het tabak dorp van Twente genoemd. In Vasse had ik flinke hoeveelheden meel liggen. Zo kreeg ieder dorp zijn bijnaam. Tabaksdorp, rijstdorp, spekdorp, benzinedorp, margarinedorp, worstdorp, brooddorp, kaasdorp, maisdorp, en zeepdorp. Als je door deze regio fietst of wandelt kun je op heel veel plaatsen nog steeds de geur van toen ruiken. Het lijkt wel of het in de muren van de dorpen is gaan zitten. Maar vraag je ernaar in de dorpen, dan zal iedereen je met stomme verbazing aankijken. Want 'de Arthuur Smokkelroute van Twente' bestaat nog steeds. Als je goed om je heen kijkt kun je nu nog steeds de letter -A- terugvinden die mijn geheime plekken aanduiden.